

Gospodarske skušnje.

Kako svinske plečeta in gnjati soliti in sušiti.

Ko je prešič zaklan bil, naj se pusté plečeta ali gnjati 8 dni ležati, da se nekoliko zmečajo; potem naj se nasolijo in sicer tako, da se na en funt gnjati ali pleča 2 lota solí, pol lota pa solitarja vzame in dobro vriba; potem naj se položé v kakošno posodo (kad ali kaj tacega), da 8 dni tako osoljene ležé. Kadar se iz posode vzamejo, se dobro ožmó, se na meseni plati še enkrat nasolé, in potem v dimnik obe-sijo, da se sušé; za to je posebno dobro brinjev les, in da je dim bolj merzel kakor vroč.

Starozgodovinski pomenki.

Korant — Kurent.

Basnosloven pretres od Davorina Terstenjaka.

(Dalje).

Na častje Shivatovo s priimenom Bracislav (Perkuras — Perun) spominjajo ne ravno daleč od Kranjskega ležeče štajarske Bračslavce, katero ime se je izbrusilo prav po postavah slovenskega jezika, in se velí Brašlavce — Frasslau.

Slovensko ime latinskega Fulginas nahajamo na izžanskem kamnu, in Schoenleben (v omenjeni knjigi str. 220) piše: „Duodecima in latere sinistro altaris, quando Lazius eam describebat“:

BVIO BROCCI V. F
SIBI ET MAXIMAE itd.

Ker kratki a slovensko ljudstvo še dnešnji den kot o izgovarja, tedaj tukaj najdemo Brocci namesto Bracci ¹⁾. In znamenita je spet ta okoljščina, da Brakov sin ima spet ime tora — bika, ker buj, bujak v poljskem jeziku še pomeni bika.

Ime Philogenes na prvem kamnu še nahajamo na drugih kamnih: slovensko-latinski Atigentus, Atigenta ²⁾, to je, Atigenitus, Atigenita, Hotigenitus, der Lustgeborne. Spet v tem imenu vidimo vin-donizem, kateri glasnik i rad pogoltuje, posebno kranjski ljudstvo, n. p. „Ribenca“ namesto „Ribenica“. Takih pol latinskih pol slovenskih imen je več na rimskih kamnih; tako n. pr. staro-slovensko ime Pribislav, Pribuna, Pribina (kar se napačno Privina piše) nahajamo v latin-sko-slovenski obliki na celskih kamnih in sicer Aucto-mar ³⁾. Ime Pribina, Pribislav, Pribuna je bas-noslovno priime Shivatovo, kateri se velí tudi der Vermehrende, kakor božanstvo rojenja — Augens, auctor, cerkveno-slovenski pribiti accedere, pribivati augeri.

Pa bi znal kdo misliti, da to so same domišljije. Da niso, nas spet prepričuje drug kamen izžanski, od kterega Schoenleben govori (v omenjeni knjigi str. 220): „Undecima in introitu templi et alio lapide“:

Antonius Otero! Mons F. Ennae VOLAPVS. F.
VOLARENI. B. Fecerunt.

Tukaj najdemo čisto slovensko ime Volar in drugo Voljap (voujap) spet po častji vola — japa, katero slednje ime še nahajamo v izvirniji obliki v znamenje, da je sledeč napis stariši, ker brez digamata j se ime najde

¹⁾ Schoenleben nam je še drug napis zapisal, v katerem se ime Procia najde. Da je ime pisano Procia namesto Brocia, je pravopisn pogrešek. Tako se najde na nekem radoljškem kamnu Vipius namesto Vibius (Schoenleben str. 221.) Celi verhnjski napis se glasi: O. Fulginas. M. F. V. F. Can-nutia. Ti. F. Paulla Fulgin. Q. F. Procia. H. S. E. Tukaj spet vidimo, da je rodbina bila častiteljca Bracislava-Peruna, ker ime Fulginas se ondi dvakrat najde. — ²⁾ Muhar „Rö-misch. Norikum“. — ³⁾ Muhar „Gesch. der Steierm. I. 363. Znamenito je, da v napisu, v katerem ime Auctomar stoji, se tudi nahajajo imena Magimar, Magir in Atevortus (Hote-vrat; primeri kašubsko in polabsko-slovansko vorta, vorna, namesto vrata, vrana.)
Pis.

D. M. Sextio O. Rustici F OPPE Conjugi vive
et. fil. Parentibus itd. (Schoenleben str. 219 Iggii).

Tukaj nahajamo ime Japa v obliki Opa; na Štajar-skem je bila postaja Upele, dnešnje Vitanje (od vit — op, up, jap), in tako spet vidimo spremene samo-glasnikov, ktere le slovenski jezik pripuša.

Tudi v drugi obliki čistoslovenski še se nahaja ime Opa, in sicer spet na izžanskem kamnu: „in celea vi-naria Domus parochialis adhuc exstat bene legibilis, sed a Lazio male descripta, ego vero sincerius descriptam et meis oculis vivam exhibeo“, kakor Schoenleben piše.

AMATV F. VOLTA RONIS Filius OPALO
Ostuis Filius Il. P. Aemona. V. F. M.

Tukaj najdemo obliko Opal, in bavarski zemljopisec nam imenuje rod Opolanov, kateri je prebival v okolici dnešnjega mesta Opole (Oppeln) in je imel 20 mest. Nje-govi sosedi so bili Bosunčani (od bos, bosman, torej synonimon besede op) in so imeli dve mesti (glej Šafařík „Slav. Alterth.“ II. 406.)

Drugo ime v tem kamnu je Voltaron — Voltar. Voltor, in Amatu, kjer še slovenski dativ nahajamo mesto latinskega. Amatus — Ljuboslav, Ljubomir, Ljubeša je bil Shivait častitelj Ame — Eme — Heme Ljibuše Shive Ame, zato je rodbina imela imena po simbolu Volu, taru — Opu ime. Zastran oblike Opal primeri imena slovanske Kopal, Pristal (kranjski Pri-stav, ker je l = v) itd. (Dalje sledi.)

Za poduk in kratek čas.

Mertvaška glava.

Po navadi nekterih zdravnikov (zakaj? ne vémo) je imel tudi neki doktor v Köthen-u na Nemškem v svoji stanici na mizi mertvaško glavo. En dan ni bilo zdravnika domá — kar zasliši na večer žena njegova, ki je v bližnji izbi s svojo hčerko opravilo imela, neko prekucevanje in ropotanje v doktorjevi izbi. One greste z lučjo gledat, kaj da je; kar vidite po tleh se metati mertvaško glavo. Ko bi bila gospá tistih vražnih žen ena, ktere verjamejo, da duh nazaj hodi, in ktere omedlé pred vsako senco, gotovo bi jo bila popihnila kot blisk iz izbe in tudi hčer svojo prestrašila za vse njene žive dni. Kaj pa je storila? Luč dá hčeri iz rok, ona pa zagradi čepinjo — in ferk! smukne podgana ven, pri tisti spodnji luknji, po kateri se je no-ter zmuzala, ven pa ni mogla, ker glava ni terdno stala, ampak se okoli valila in zatega voljo tudi z mize padla.

Tako se je tudi hčerka prepričala, da se ima strah vselej zagrabiti, da se zvé: kaj je. — Naj bi ta res-nična prigodba, ki se je nedavno primerila, bila plahim ljudém v poduk. Sto družih na mesti pogumne žene bi bilo z vpitjem pobegnilo in terdilo, da je duh mertvega, čigar glava je bila, nazaj prišel strašit!

Kako nekdo na železnici dvakrat vožnino plača, pa vendar zad ostane.

Neki jud se je hotel po železnici v Lipnico peljati. Pri kasi plača vožnino za tretji klas, prejme listek, da je plačo odrajtal, in gre na voz. Ko lepo sedí v družini več družih in se že veseli vožnje, pride konduktér in poprašuje vsacega, ali ima vožni listek. „Se vé, da ga imam“ — reče naš judiček — seže v žep, da bi ga pokazal, pa ga ne najde; iše in iše povsod, pa ga le ni. „Če nimate listika, mož, vam ne morem pomagati; morate z voza iti, ali hitro po družega skočiti, pa hitro, da ne bote zamudili“. Ves čmeren se poda jud z voza, letí po drug listek, in pride še ob pravem času nazaj. Ko se spet vsede in pokaže konduktérju listek, da je plačal, seže po cigarnico, da bi eno za kratek čas zasmodil — in najde pri cigarah listek, na kterega je pozabil, da ga je tu sem vtaknil. To viditi skoči, kakor da bi ga bilo božje verglo, z voza; — konduktér ga praša: kam? „bom koj koj nazaj“, in letí h kasi, da bi dal najdeni listek nazaj in po nepotrebem v

drugo plačani dnar se mu povernil. Komaj je jud na pôl poti, kar zapiska hlapón in voz odrine. Naš jud ga ni mogel več dohiteti, — vidili so ga še, kako je hropil za vozom, pa nič več ni pomagalo. Ostal je z dvema listikoma nazaj in milo gledal za vozom.

Naj bi se iz tega vsi učili, da na železnici se ni obotavljati!

Kako se vraža spleča.

V Predvoru na Marskem je imel krojač (žnidar) H... vražno vero, da kri prestrašenega kozla pomaga zoper bodljaje. Da bi dobil take kervi, s katero bi si znal marsikak groš skupiti, je redil delj časa kozla [in na sv. 3 kraljev dan je hotel „zdravilno kri“ prestrašenega kozla vjeti. Na večer pred sv. 3 kralji tira tedaj kozla na pod streho, od kodar ga je namenil doli pahniti in tako prestrašenemu kozlu potem pušati in kri shraniti. Ko krojač kozla prime, da bi ga pahnil z odra, se res ta tako prestraši, da podstavi krojaču roge in ga verže spod strehe, da se je tako pobil, da je še zdaj na smert bolán.

Neumna vraža se je spet hudo splečala.

Slovanski popotnik.

* O ženitvi kneza črnogorskega naznanja „Serb. Dnev.“, da je že 338 let preteklo, kar Črnogorci niso imeli veselja, da bi bil njih vladar doma obhajal ženitvino (pir); poslednji oženjeni gospodar črnogorski Gjuro Černojević se ni ženil v Črnogori, tedaj je ženitev Ivana Černojevića poslednja bila, ki jo je serbski narod svojemu gospodarju na čast praznoval; zato je pa ženitev Ivanova s tako radostjo popevana bila, da je ena njih naj boljih pesem. Po ti ženitvi bo tedaj ta — kneza Danila sopet prva domá.

* „Popotnik“ je razglasil lani, da neki dr. Tvrdon na Ogerskem prestavlja preslavno slovansko pesem Kolarovo „Slavy dcery“ v nemški jezik. „Lumir“ je prinesel unidan ulomek te prestave svojim bravcem za pokušnjo, ktere kosček tudi mi svojim bravcem podamo, terdno prepričani, da bojo s tem že zadosti imeli. Glasi se, na priliko, takole:

„Drei'r Dinge Anblick regt mich zum, mit Lauche
Des Zorn's gemengten Hohngelächter an:
Das erste (weiss nicht, wie man's nennen kann)
Ist Thier, das seinen Schädel trägt im Bauche;
Dann Erze, die, in stolzem Flügelbrauche
Geschwungen, sinken von der Himmelsbahn;
Ein Blümchen, so das Auge lieb gewann,
Und übel riecht, gebracht zum Nasenschlauche;
Doch steigert sich der Zorn zum Toben, finde
Ich Leute, deren Herzschlag weder stösst
Für eine Tugend, noch für eine Sünde.
Dies sind die eck'lig balsamleeren Leichen
In denen der lebend'ge Geist verwest:
Denn will wer leben, äussr' er Lebenszeichen!“

Ta prestava je ravno tako izverstna, kakor je unidan v ljublj. gledišu popevanje mile naše pesmi „Zvonikarjeve“ bilo, ktero so gledišni pevci tako strašno krožili, kakor da bi bili nalaš najeti bili, zalo domačo hčerko spremeniti v spako.

* V „Hamb. Börsenh.“ pripoveduje neki dopisnik iz Pariza, da v Petrogradu je razpor zavolj dednega nasledstva. Stranka vélikega kneza Konstantina, ki je do zobca Rus stare korenine, hoče njega, čeravno je drugi sin Nikolaja, prihodnjega cara imeti in pervorojenega sina Aleksandra, ki je bolj nemške matere nature, spodbiti. Konstantinova stranka — tako kramlja dopisnik — terdi, da car Peter I. je dedno nasledbo tako določil, da vselej naj stareji sin vladajočega cara ima njegov naslednik biti. Ko je pa sedanjemu caru Nikolaju se rodil sin njegov Alexander, takrat Nikolaj ni bil še ne vladar in še ne naslednik rusovskega cara (1818). Konstantin — pravijo — je tedaj naj stareji sin cara, to je, prvi, ki se je rodil Nikolaju, ko je že vladajoči car bil (1827).

* V dunajskem gledišu v predmestji Josefstadt bojo ob nedeljah večkrat igrali česke igre.

* Krasno nemško Halmovo igro „Griselda“ so v Pragi 6. t. m. v česki prestavi od J. J. Kolará igrali z veliko veliko pohvalo.

* Shakespearova žaloigra Rihard III., prestavljena v česki jezik po Fr. Douchy-u, se tiska v Pospíšilovi tiskarnici v Pragi.

* Konec tega mesca počne izhajati nov česk časnik v zalogi Jaroslava Pospíšila pod vredništvom Karla B. Storcha. Bode obsegal narodopisne, životopisne, slovstvine spise itd. Vsacih 6 nedelj pride en zvezek na svetlo, na leto tedaj 8.

* Ob novem letu je imela priti v Krakovi pesem V. Pola: „Mohort“ v poljskem jezik una dan. Vsi, ki so rokopis brali, jo močno hvalijo. (Praž. Nov.)

* Društvo serbske slovesnosti v Beligradu izdalo je 6. zvezek svojega „Glasnika“, ki v 5 oddelkov razpadojč mnogo zanimivega blaga o jeziku serb., serb. starinah, zemljo- in deržavopisji itd. na 342. str. obsega in 3 sreb. dvajsetice velja. Društvo se je pogovorilo z zemunskim knjigarjem g. Sopronom, da bode on vse od beligradskega društva izdane in od austr. cenzure pripuščene knjige v Zemunu prodajal, poleg tega pa tudi poskerbel, da se bojo dobivale po družih mestih austr. cesarstva. (Serb. Dnev.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Siska 8. jan. * Po telegrafnem naznanilu iz Zemuna ima letos, preden bo konec parobrodne vožnje, le še okoli 25.000 vaganov žita v Sisek priti. Ker tedaj tudi družih ladij več časa ne bo gori, se je bati, da bi se žito ne podražilo, ker zaloge niso prevelike. Sedaj pa ni nič kupčije. Vagan pšenice vlaške velja 6 in pol do 7 fl., bereš. 7 in pol do 8 fl., — turšice 4 fl. do 4 fl. 15 do 20 krajc., — prosa 3 in pol do 4 fl., — ovs a 2 fl. 15 do 20 kr. — pa kupca ni. Tudi v Karlovcu je taka; tudi tam je cena za kakih 10 do 15 kr. pri vaganu nižja. Vožnina za vagan v Karlovec je po 15 kr. Tudi iz Arada se je zvedilo, da cena vsega žita še zmira pada, le rež in ječmen sta pri starem.

Iz Veprinca v Istri 12. jan. J. V. 27. novembra lanskega leta smo na Veprincu zakopali 56 let staro deklo Lenko Benčičevo, rojeno na sosedni Kastavščini, ki je prišla, ko mlado deklice, v službo na Veprinaščino v hišo sedanjega gospodarja Petra Andrejčiča, kjer je celi čas, več ko 40 let, tako zvesto in pošteno služila, da jo je vsa hiša, ko živo domačo srečo spoštovala in ljubila. Pred nekolikimi leti nekaj onemogla ni bila več za težke dela, tedaj storí gospodar z njo pogodbo, da jo hiša mora do njene smerti imeti in z vsem potrebnim pristojno nastajati; ona pak, ker je imela nekaj mita (lona) pri njem zasluženega, mu ga pustí proti temu, da se, kadar jo Bog sodi, lepo pokoplje. Ko umre, so vsi hišnji za njo žalovali, kakor za veliko svojo dobrotnico, dali so ji vele merlice (bilje) napraviti in s tremi duhovni jo zakopati. — Lep izgled gospodarom in deklam!

Iz Ljubljane. * Že delj časa — zagotavlja „Austria“ — ministerstvo kupčijstva na to misli, da bi namesti derv s šoto (Torf) kurili hlapone na ces. železnicah, in da bi se v ta namen utegnila šota rabiti, ki je je obilo med Ljubljano in Verhniko na ljubljanskem močvirji. Skušnje, pri kterih so se hlaponi s šoto kurili, so poterdile, da je ljubljanska šota za to popolnoma dobra; ministerstvo je tedaj velelo, naj se kupi dovolj šotnega sveta, in naj se mu predložé nasveti, kje in kako bi se napravile delavnice, shrambe, potrebne mašine in orodje za rezanje šote itd. Čeravno bi bilo želeti, da bi se na vsi južni železnici šota za kurjavo rabila — pravi „Austria“ — bojo s to kurjavo iz začetka vendar le začeli na železnici med Ljubljano in Terstom.